

*De la sclavă
la doamnă*

MICHAEL PHILLIPS

Traducere de Mihaela Tocuș-Addy

Cuprins

Prolog	9
1. Râul vieții și al morții	11
2. Soldatul de culoare	19
3. O familie mai puțin obișnuită	23
4. Revedere	29
5. Se leagă noi prietenii	37
6. Ambiții	43
7. Un bărbat chipeș foc	47
8. Spirit de aventură	59
9. Vaci și zăpăceală	69
10. Un răgaz bine-venit	79
11. Complicații la Charlotte și nu numai	85
12. Domnul și doamna McSimmons	99
13. Întristare	103
14. Istorisiri la gura sobei	109
15. Băiatul din Chicago	125
16. Viața pe străzi	131
17. Mentorul	137
18. Melancolie	143
19. Cine sunt eu?	149
20. Povești, dans și amintiri	155
21. Botezul	167
22. O conversație memorabilă	171
23. Lecția de citire	177
24. Altercația	185
25. Weed Jenkins	191

26. Emma aude o voce.....	197
27. Încă un botez	201
28. Șantaj	205
29. Sentimente neașteptate	211
30. Dați-mi-L pe Isus	217
31. Râul își cere tributul	227
32. Confruntarea	237
33. Durere, vindecare și o nouă tragedie	241
34. Încă o conversație la râu	247
35. Planuri.	251
36. O zi fericită	255
37. Rămas-bun	263
Epilog.	267

Prolog

De acum mulți dintre voi ați fi știind, bag seama, că îmi place să depăn povești. Când eram mică, născoceam bunăoară fel și fel de istorioare pentru frățiorul meu. Eram sclavi și duceam o viață grea, iar snoavele ticluite de mine făceau să treacă timpul mai ușor.

Crescând însă, mi-am dat seama că poveștile cele mai frumoase nu sunt nicidecum „născocite”, ci istorii adevărate, care înfățișează lucrurile așa cum s-au petrecut ele de fapt.

Așa am purces carevasăzică a povesti despre viața mea de după război și despre oamenii dragi pe care i-am avut alături în vremurile acelea – despre Katie și unchiul ei, despre Emma și Josepha, despre Henry și Jeremiah. Și am ajuns a înțelege că viața fiecăruia e o poveste ce merită spusă, căci viața fiecăruia e o „poveste adevărată”, întocmai precum istoria mea și a lui Katie.

Ci a spune povestea altuia nu-i, vezi bine, un lucru ușor. Trebuie să încerci a gândi cum gândește omul acela și a simți ce simte el. E tare greu să „pătrunzi” în sufletul unui om, dar tocmai asta face ca povestea vieții sale să merite a fi împărtășită, căci acolo sălășluiește adevărata ființă zămislită de Dumnezeu.

Dacă n-ar fi fost un război care să pună capăt robiei, acum aș fi pasămite una dintre slavele acelea ninse de ani care stau și se leagănă în balansoar, depănându-le ălor mici povești știute din bătrâni și cântându-le vechi cântări de-ale sclavilor.

Ci războiul avut-a loc și pus-a capăt robiei pe vremea când eram copilă. Și uite așa, din sclavă, am ajuns să fiu o negresă

liberă. Războiul a zguduit din temelii întreaga țară, schimbând deopotrivă și viețile negrilor, și pe cele ale albilor. Iar ceea ce vă istorisesc eu aici bunăoară sunt povești despre negri ce învățau să trăiască în libertate, despre albi ce învățau să trăiască alături de negri și despre vremurile de după război când a fi de culoare era pe cât de palpitant, pe atât de periculos. Lucrurile se schimbau așa de năvalnic că abia puteam ține pasul cu ele. Se schimbau în bine, dar și în rău.

Spun asta, bag seama, căci atât printre albi, cât și printre negri, se găseau oameni buni, la fel cum se găseau și oameni răi. Iar eu am să vă vorbesc și de unii, și de ceilalți.

Cu toate amintirile frumoase care mi-au rămas de atunci, adevărul e că acelea au fost vremuri înspăimântătoare, pline de primejdii și de suferință. Aceia dintre noi care au răzbit prin ele au ajuns însă a descoperi cât de adâncă poate fi iubirea. Căci nu e pe lumea asta dragoste mai puternică decât cea călită în focul încercărilor.

Așa că se poate spune pasămite că vremurile acelea ne-au învățat să ținem piept greutăților și suferinței, dar, mai presus de orice, ne-au învățat să iubim.

1

Râul vieții și al morții

De îndată ce soarele se iți prin negura zorilor, ridicându-se încet pe cerul Carolinei de Nord, toată lumea știu că avea să fie o zi toridă și zăpușitoare.

Până la ora zece a dimineții, aveam 32 de grade, iar la amiază erau deja peste 38 de grade. Nu sufla nici măcar o adiere de vânt. Toate treburile ce se cereau făcute pe plantația Rosewood au fost isprăvite înainte de prânz, căci după aceea nimeni nu era dispus să înfrunte arșița soarelui decât în caz de strictă necesitate. Bumbacul și celelalte culturi aveau bunăoară să crească mai departe și fără ajutorul lor. Buruienile din grădina de zarzavaturi mai puteau aștepta o zi. Animalele, iar, și-or purta singure de grijă până după-masă, când trebuiau mulse vacile. Vlăguiți de soarele dogoritor, câinii stăteau tolăniți care pe unde, cu limba scoasă de-un cot. Găinile erau prea toropite ca să le ardă de cot-codăcit. Doar vacile păreau să nu se sinchisească de căldură, continuând să rumege tacticoase iarba de pe imaș.

— Ia zi, n-ai vrea să mergem la râu să-ți vâri piciorușele-n apă? îl întrebă Emma Tolan, o negresă înaltă și subțirică în vârstă de 21 de ani, pe fiul ei de 4 anișori, un copil dolofan cu pielea cafenie.

— Ba vreau, cum nu! răspunse entuziasmat băiețelul. Hai să ne ducem chiar acu', mămuică!

— Om merge îndată după ce-om prânzi, răspunse Emma.

Peste patruzeci de minute, se îndepărtară de casă ținându-se de mână și traversară două câmpuri pline de tulpini verzi ce se pârguiau în soare, al căror bumbac tânăra mamă avea să-l culeagă împreună cu ceilalți spre sfârșitul verii, așa cum făcea de patru ani încoace, de când ajunsese la Rosewood. La vremea sosirii ei aici nu era decât o fostă sclavă fără minte ce tocmai născuse un prunc pe jumătate alb, al cărui tată era fostul ei stăpân. Până atunci se poate spune că ținuse degeaba umbră pământului, căci în toată viața ei nu fusese de mare ajutor nimănui și, știind-o prea bine, Emma se socotea cea mai nevrednică făptură din lume. Deși era cea mai vârstnică dintre cele trei fete aduse laolaltă de război și nevoite a învăța să răzbească singure prin viață, ea fusese mai neajutorată decât celelalte două la un loc.

În memorabila zi în care fata albă o găsisse ascunsă în șura de la Rosewood, Emma bâiguia fără șir, îngrozită din cale afară, și o apucaseră deja durerile facerii, căci stătea, vezi bine, să-l aducă pe lume pe pruncul William. Ci, în cei patru ani care trecuseră de atunci, negresa se maturizase și se schimbase în mod simțitor, rădăcinile transformării crescând încet și nevăzut în sufletul ei sub înrăurirea celor două prietene și salvatoare ale sale – alba Kathleen Clairborne, căreia îi aparținea plantația, și mulatra Mary Ann Daniels, căreia Rosewood îi devenise cămin.

Iar, în urmă cu o lună, două, în primăvara anului 1869, în inima Emmei se petrecură schimbări și mai însemnate, pe care le băgară de seamă toți ceilalți membri ai neobișnuitei lor familii. Emma deveni mai senină. Pe chip i se citea pacea și o nou-dobândită încredere în sine. Din cea mai guralivă ființă de la Rosewood, se transformă în cea mai tăcută. Tot mai des, când se adunau cu toții la masa din bucătărie, unde că odinioară trăncănea ca o moară stricăță, acum Emma se mulțumea să asculte și să ia aminte.

Sufletul ei începea să se trezească.

Or acesta-i cel mai minunat lucru care i se poate întâmpla unui om.

Iată, dar, de ce în acea zi călduroasă de iunie, pe când se îndrepta împreună cu William spre râu, Emmei nu-i stătea

Respect pentru oameni și cărți

gândul la apa răcoritoare sau la scăldat. Se ducea la râu ca să-și amintească.

N-avea să uite nicicând ziua aceea. În săptămânile care trecuseră de atunci se întorsese nu o dată aici. De cele mai multe ori, venea singură – să se roage sau să cânte încetișor și să-și lase inima scăldată de amintirea senzației simțite când se înălțase din apă, cu obrajii și părul șiroind și chipul radiind de fericirea celui renăscut.

Lăudat fie Isus! Acelea au fost singurele ei cuvinte. Nu le strigase în gura mare, așa cum se obișnuia la adunările religioase. Pe când se ridica din apele râului, le rostise încet, cu venerație, abia șoptit. Pentru prima oară, simțea până în adâncul sufletului însemnătatea acelor cuvinte veșnice. Și, de atunci, inima-i surzătoare le repetase molcom iar și iar... *Lăudat fie Isus... Lăudat fie Isus.*

Emma Tolan începuse să se schimbe înainte de acea zi, dar botezul îi statornicise schimbarea în suflet mai adânc decât tot ce se întâmplase până atunci. Așa că venea aici o dată la câteva zile – să șadă pe mal, cu apele râului curgând lin alături, cugetând la rostul cu care o făcuse Dumnezeu pe acest pământ și la ființa în care ar putea-o șlefui acum că știa că El o iubește.

N-avea habar – cum să aibă? – că este urmărită.

În acest răstimp de pace și fericire din viața ei, Emma nu se gândea la trecut, nici la tainele pe care le ascundea – taine mai periculoase decât își dădea ea însăși seama.

Totuși, *cineva* se gândea la întunecatul trecut – o perioadă din viața ei pe care Emma mai că o dăduse în sfârșit uitării. El, în schimb, nu uitase. Și trimisese iscoade care s-o pândească, în așteptarea unui prilej de a îngropa pentru totdeauna amintirea acelui trecut, nu în apele triumfătoare ale noii vieți, ci în apele întunecate ale morții.

Emma se așeză pe malul râului și își scufundă picioarele goale în apă în vreme ce William se avântă înăuntru.

– Ai grijă, năzdrăvane! îi strigă ea. Vezi să nu te ndepărtezi prea tare de mine, m-auziși? Nu mă pune să viu să te scot din apa adâncă, pen' că nu prea știi să-not.

William nici c-o auzi. Din fericire, încă nu era în primejdie, căci apa adâncă în care fusese botezată Emma se afla departe, pe celălalt mal, spre care cobora în trepte albia nisipoasă. La un metru de țârm, copilul zburda și plescăia prin apa care-i ajungea abia până la jumătatea pulpișoarelor grăsulii, râzând și țipând voios și senin, până ce se udă din cap până-n picioare. Emma îl privea zâmbind. Nu îi era, vezi bine, ușor să se roage cu tot tărăboiul pe care îl făcea ăl mic. Dar era fericită să se afle acolo.

Moleșită de soarele dogoritor, se întinsese pe spate. La un moment dat, numai ce auzi zvon de pași din tufărișul ce mărginea râul. Ușor speriată, dar fără a bănuși că se petrece ceva necurat, Emma se ridică în fund și întoarse capul spre zgomot. Trei bărbați albi veneau în goană spre ea, doi dintre ei ținând în mâini niște saci mari de pânză groasă.

Până s-apuce ea să strige, unul dintre indivizi o înșfăcă și, cu o smucitură, o ridică în picioare. Un altul îi strânse mâinile la spate, făcând-o să țipe de durere. Al treilea se repezi la William, îi îndesă sacul peste cap și îl înhăță din apă.

— Mămucă! zberia în grozită copilul. Ci în clipa următoare strigătele îi fură înăbușite, căci bărbatul îl vârî cu totul în sac și își azvârli sacul pe umăr.

Între timp, Emma își recăpătase glasul de dinaintea de botez, iar acum țipetele i se auzeau de la jumătate de milă depărtare, dacă nu mai bine. Striga din străfundul bojocilor, luptându-se cu atacatorii care încercau să îi tragă peste cap celălalt sac.

— Dați-mi drumu'... William!... Ia-ți mâinile de pe mine... Ajutor! Donșoară Katie... Mayme... ajutor!

— Gura, năroado! strigă unul dintre bărbați, încercând din răspuțeri s-o potolească. Ei, dar nici măcar doi bărbați nu se puteau măsura cu o mamă înspăimântată ce își apăra puiul cu furia unei ursoaice. Adunându-și toate puterile, femeia se zvârcolea și îi lovea cu pumnii și cu picioarele. Când unul dintre ei încercă să o apuce de umeri ca s-o silească să stea locului, dinții Emmei i se înfipseră în încheietura mâinii ca o menghină de oțel.

Bărbatul urlă de durere și, suduind de mama focului, își privi brațul din care șiroia sângele, după care îi croi Emmei un dos de palmă peste obraz. Lovitura nu făcu însă decât să-i întetească și mai mult țipetele.

— Ajutor! strigă ea ca ieșită din minți. Dați-mi drumu'!... William, mămuca-i aci... Ajutor! Doamnă Katie... I-or luat pe William! Ajutor!

Două mâini îi apucară capul dindărăt și în clipa următoare o batistă îi fu îndesată în gură, amuțind-o. Apoi Emma se simți ridicată pe sus, în vreme ce se zbătea înnebunită să scape. Cei trei făcură cu chiu, cu vai cale întoarsă la locul în care își lăseseră cail și se căzniră să urce în șa cu incomoda lor povară.

Cum râul nu se afla prea departe de casă, țipetele disperate ale Emmei fuseseră auzite clar de toată lumea. Fiecare își lăsă treaba și porni într-un suflet să vadă ce se petrece.

— Emma strigă? întrebă Katie, năpustindu-se alarmată afară pe verandă și plimbându-și privirea de jur împrejur.

— S-a dus la râu, spuse Mayme, ivindu-se în goană de după casă.

— Unde sunt Emma și William? strigă Templeton Daniels, unchiul lui Katie și tatăl lui Mayme, alergând spre ele dinspre șură, unde tocmai se pregătise de mulsul vacilor.

— La râu, răspunse Mayme.

— O fi căzut William în apă, spuse bărbatul. Să mergem!

O luară cu toții la fugă spre râu.

Strigătele Emmei mai fuseseră auzite de cineva – de un bărbat care venise la Rosewood cu câteva luni în urmă. La auzul primului țipăt, acesta s-a năpustit afară din coliba în care i se dăduse găzduire, una dintre colibe care, înainte de război, făcuseră parte din satul sclavilor de la Rosewood, iar acum alerga mâncând pământul în direcția din care răzbeau sunetele.

Ajunse la malul apei cu vreo 20, 30 de secunde înaintea celorlalți, cât să observe cum trei călăreți se fac nevăzuți pe după un cot al râului, doi dintre ei având câte un sac burdușit azvârlit peste șa. Știa că acesta era locul preferat al Emmei. O privire fu

Respect pentru oameni și cărți

de ajuns să își dea seama că avusese loc o încleștare. Fără să mai piardă timpul, porni în goană înapoi spre casă. La o treime din distanță se încrucișă cu ceilalți.

— Emma și William au fost răpiți! le strigă el fără să se oprească. Răpitorii au plecat călare!

Ajunse la șură tocmai când Ward, fratele lui Templeton, se întoarse acasă după o vizită în târg. Calul îi era nădușit și sleit de puteri, dar era deja înșeuat, și fiecare secundă putea face diferența dintre viață și moarte. Nici nu descălecă bine Ward Daniels, că bărbatul se apropie în fugă, îi înșfăcă hățurile din mâini și, săltându-se în șa, porni într-un galop nebun spre râu. Ward se zgâi buimac după el vreme de un minut, până ce fratele și cele două nepoate ale lui dădură năvală în curte și îi explicară ce se petrecuse.

Dând bici calului, călărețul gonea vijelios pe o scurtătură, sperând să le poată astfel tăia calea celor trei mișei. Habar nu avea încotro se îndreptau, dar calul său galopa spre Greens Ford, un vad îngust al râului unde, pe perioada verii, apa puțin adâncă putea fi trecută cu ușurință, reducând distanța până la târg cu kilometri ce nu mai trebuiau străbătuți până la podul din aval.

La Greens Ford încetini. Nici urmă de ei.

Se căzni să liniștească armăsarul agitat și, ciulind urechile, scrută împrejurimile. Dincolo de vad, pe același mal, se zăreau încă vag vălătuci de praf stârniți de copite. Dădu călcâie calului, năpustindu-se într-acolo. Dacă nu traversaseră râul pe la Greens Ford, încotro se îndreptau? De ce urmau cursul apei?

Aducându-și aminte de cei doi saci de pânză, îl trecu deodată un fior de gheață. Curenții... bulboana adâncă, mărginită de o stâncă într-o parte și de o grămadă înaltă de bolovani de cealaltă!

Dădu bici calului să alerge și mai iute și se avântă în sus pe povârniș.

Peste trei minute, descălecă și coborî în fugă coasta abruptă și stâncoasă, atât de iute că în fiecare clipă era gata să se ducă de-a berbeleacul.

Le auzi vocile. Se aflau tocmai în locul de care se temuse el!

Încetini pasul ca să nu povârnească la vale pietrele pe care călca și încercă deznădăjduit să înjghebe un plan de bătaie. Dar ce putea face el împotriva a trei albi înarmați?

Se strecură cu grijă mai aproape.

Deodată un țipăt despică aerul.

— William... Ajutor... ajutor! se auzi, disperat, un glas de femeie.

Cunoștea vocea aceea! Orice s-o alege de el, acum nimic nu-l mai putea opri! Se năpusti într-acolo.

— L-au luat pe William... ajutor! țipă ea iar.

— Pe toți dracii! exclamă unul dintre bărbați. Cum și-a scos asta călușu' din gură???

— Fă-o să tacă! strigă un altul.

— Ce mai contează acu'? Hai să isprăvim odată treaba pentru care am venit!

Se auzi încă un urlet sfâșietor, după care un plescăit puternic, urmat de un altul.

— Acu' nu mai au cum să scape... S-o ștergem de-aici!

Peste câteva secunde, în vreme ce călăreții se îndepărtau în galop, bărbatul de culoare se repezi pe un stei ce se înălța la vreo șase metri deasupra bulboanei întunecate. Dedesubt se deslușeau clar două cercuri care trasau inele din ce în ce mai largi pe luciul apei.

Fără să mai stea pe gânduri, își scoase cizmele, făcu doi pași îndărăt și, luându-și avânt, plonjă în gol.

2

Soldatul de culoare

Ca să vă dumiriți ce a dus la una ca asta, a trebui, bag seama, să mă întorc nițel în timp.

Nu din cauza noului venit se pogorâse năpasta asupra noastră. Totul începuse cu mult înainte de sosirea lui și s-ar fi întâmplat oricum. Doar că prezența lui la Rosewood a schimbat fără doar și poate cursul lucrurilor.

Îmi aduc aminte prima oară când l-am văzut, cu câteva luni înainte de nenorocire. După toate câte se petrecuseră la Rosewood, plantația unde trăiam împreună cu verișoara mea Katie, încă un suflet venit la noi în căutare de adăpost n-ar fi trebuit să surprindă pe nimeni. Nu de alta, dar la Rosewood fusese un du-te-vino continuu de câțiva ani încoace, încă de când mă purtaseră pașii la casa lui Katie, după ce îmi fusese masacrată și mie familia. Katie era albă, iar eu eram mulatră – pe jumătate albă, pe jumătate neagră. Unchiul ei, Templeton Daniels, era tatăl meu. Mama mea fusese sclavă și nu mai era în viață.

Nu ne propuseserăm, vezi bine, să facem din Rosewood un refugiu pentru orfani, pribegi și fugari. Pur și simplu așa s-a întâmplat. Iată de ce, când Henry Patterson, prietenul nostru și tatăl lui Jeremiah, a sosit călare, însoțit de acest negru care arăta ca vai de el, nouă, așa cum v-am mai spus, nu ni s-a părut un lucru ieșit din comun.

Și totuși, dincolo de straietele-i murdare, vestonul pătat de sânge și fața schimonosită de durerea provocată de oarece rană, străinul avea un aer aparte, care îl deosebea de toți cei pe care îi cunoscusem până atunci. Când privirile ni s-au întâlnit pentru prima dată, m-a furnicat un fior din cap până-n picioare. Ceva îmi spunea că acest tânăr care tocmai pășise în viețile noastre avea să schimbe lucrurile în chipuri nebănuite.

*

Străinul care îl însoțea pe Henry sosise călare în Greens Crossing cu două zile în urmă.

Era un negru înalt, cu trupul vânjos, dar zvelt – de așa i-o fi fost constituția sau de o fi pierdut din greutate pentru că făcuse foamea, e greu de zis. Părea să aibă pe la 20–25 de ani și arăta slăbit și stors de puteri. Deși războiul se sfârșise de patru ani, el încă mai purta tunica armatei unioniste. La cât era de jerpelită și de murdară, nici că-ți dădeai seama că fusese cândva albastră. Petele ce o punctau pe alocuri păreau să fie sânge uscat.

Sărmanul om abia se mai ținea în șa, de ai fi zis că bătuse călare o mie de mile fără să închidă ochii și fără să pună mâncare în gură. Calul înainta încet de tot, aparent la fel de istovit precum călărețul. Se vedea de cât colo că nici unul, nici altul nu își ostoiseră foamea de amar de vreme. Unele pete de sânge de pe haina fostului soldat erau mai vechi, mai închise la culoare, altele mai recente. Expresia chinuită de pe chipul lui și felul în care călărea, aproape prăvălindu-se din șa, vădeau bunăoară o rană proaspătă în piept sau în umăr.

Era un „soldat bizon”*, cum li se spunea negrilor care luptaseră în război de partea nordiștilor.

Dacă venise aici în căutare de ajutor, nici că putea găsi un loc mai nepotrivit unde să facă o primă oprire. Dar cum era el s-o știe? Când văzu placa pe care era scris „Magazin universal”, își opri calul ostenit lângă trotuar, se aplecă în față, alunecă moale

* „Buffalo soldier” în limba engleză (n.tr.).